

# ישראל עזרת



פרשת תרומה • גליון 221 • התשפ"ד

יוצא לאור על ידי בית המדרש "החיים והשלום" בני-יודק

מהספר הקדוש

## "זרע שמשון"

לרבי שמשון חיים נחמני זיע"א

**"ועשו ארון עצי שטים"** פרש"י ג' ארונות עשה בצלאל וכו'. מקשים העולם אם הקב"ה לא צוה לו אלא א' של עץ מצפה זהב פדכתוב "ועשו ארון עצי שטים וצפית אותו וכו' מפית ומחוץ תצפנו" למה עשה הוא ג' ארונות? וי"ל דבפ"ה דיומא ארינן כל תלמיד חכם שאין תוכו ככרו אינו תלמיד חכם, שנאמר "מפית ומחוץ תצפנו" וצלאל היה יודע שהארון שהוא תכלי שבתוכו גנוזים הלוחות היה דגמה ומשל לתלמיד חכם שבו גנוזה התורה ומשום הכי ראה בהקמתו שאין מן הראוי לעשות ארון עץ ולצפות אותו זהב והואיל שצפוי הכלים הוא בטל לגבי תכלי כמו שפסק הרמב"ם בפ"ק ד' מהלכות בליים ה"ג היינו אומרים שצפוי הזהב בטל לגבי העץ ובתלמיד חכם נמי יהיה מתיר לו להמשיך אחר התנאות גופניות שהרי הגוף הוא העקר והצפוי הוא הטפל, ואם כך היתה פונת הפתוח, היה לו לומר ועשו ארון עצי שטים וצפית אותו וכו' מפית ומחוץ ותו לא ומדכתב "תצפנו" שמע מנא שצפוי הוא דבר בפני עצמו ויש לו שם בפני עצמו ואינו בטל לגבי תכלי ולכן עשה ג' ארונות שלפניו התלמיד חכם צריך שיחנף לרשע מחמת איזה הכרה ואז הוא זהב מבפנים ולא מבחוץ והזהב שבפנים עומד לבדו ואינו מקבר עם אותו של חוץ, א"נ אמרו וי"ל לעולם יעסק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה ואז הוא זהב מבחוץ ולא מבפנים ולפעמים הוא טוב ונעים בפנים ובחוץ פ"ה כל התקמים והצדיקים ואדרבא העץ דהינו הגוף ח"ו בתרי בטיל לפי שמהשבותיו מבפנים ומעשיו מבחוץ טובים ונכחים וממשיכים הגוף שייכפל הנאות מחמת עיון הנשמה ומשום הכי עשה ג' ארונות מבדלות זו מזו פ"ה שלפעמים על צד ההכרה ושתמש בא' מהן לבד, שהרי אף בשל עץ צריך לפעמים להשתמש בו לבדו, דגומל נפשו איש חסד, ותיב אדם לתן את הדיון על מה שראה עיניו ולא אכל וכן מתחלה בשלומד האדם אינו עדין שלם במדותיו ובמעשיו פ"ה אמר"י מעקרא פי עבד איניש אדעתא דנפשיה קא עביד אכל בשנתחבם וקנה חכמה ומוסר אז אינם ארונות מבדלות זו מזו אלא כל הג' הן נחשבות לא והעץ בטל לגבי הזהב והגוף בטל לגבי הנשמה.

בניו. וכן "אמר להם, לא זכיתי לא למקרא ולא למשנה ועכשיו שנתנה לי רשות לא אנכי את קולי ותשוב נפשי עלי?!!" – כך השיב לבניו. כמובן שאלו היה האב, היה נצרך להעיר לבניו והדגמא האישית לא

## הכרובים בבית השם

תפלות, אמרו לו ראה בנך שהוא עונה דברים של תפלות, אמר להם ומה אעשה לו תינוק הוא, ישחק, שוב למחר עשה כמותו ענין וכל העם עונין אחר העובר לפני המכה אמן הללויה, ובנו עונה דברים של תפלות, אמרו לו ראה בנך שהוא עונה דברים של תפלות, אמר להם ומה אעשה לו תינוק הוא, ישחק, כל אותן שמונת ימי החג ענה בנו דברים של תפלות, ולא אמר לו כל דבר, ולא יצאת אותה השנה ולא שנתה ולא שלשה עד שמת אותו האיש ומתה אשתו ומת בנו וכן בנו ויצאו חמש עשרה נפשות מתוך ביתו, ולא נשתיר לו אלא זוג אחד של בני אדם, אחד חגר וסומא ואחד שוטה ורשע.

**שוב מעשה באדם אחד**, שהיה מתחרט שלא קרא ולא שנה, פעם אחת היה עומד בבית הפנסת, פיון שהגיע העובר לפני המכה לקדשת השם הגביה את קולו ואמר, קדוש קדוש קדוש ה' צבקות, אמרו לו, מה ראית שהגבהת קולך? אמר להם, לא זכיתי לא למקרא ולא למשנה ועכשיו שנתנה לי רשות לא אנכי את קולי ותשוב נפשי עלי?! ולא יצאת אותה השנה ולא שנתה ולא שלשה עד שעלה אותו האיש מבבל לארץ ישראל, ועשאוהו שר החיל של קיסר ומנוהו ראש על כל בירניות שבארץ ישראל, ונתנו לו מקום וקנה עיר וישב שם, וקראו לו קילוני, לו ולבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות, מפאן אתה למד שלא ינהג אדם גאון לפני המקום שכל המתגאה לפניו מתבזה, וכן הוא אומר (שמו"א ב, ל) כי מכבדי אכבד ובזי יקלו.

נשים לב, שבמעשה הראשון הוקע האב שלא העיר לבנו על התנהגותו המפקרת בבית הננסת. ולכאורה היה מצפה שבמעשה שלאחריו בו עלה האב לגדלה וזכה לו ולבניו עד סוף כל הדורות, יספר על אב שפן העיר לבנו. אך הרואה יראה שלא נזכר בגוף המעשה דבר על התנהגות בניו וגם לא על כך שהעיר להם האב. ויתכן לומר, שכאשר ראו בניו על פני אביהם את היראה והאהבה מכבוד השם, את השתפכות לבבו בתפלה לפניו יתברך, וחשו את הבעת צערו ממעבו שלא קרא ולא שנה, זה עצמו גרם להם להבין את חשיבות למוד התורה וידעיתה, והבעיר את לבם באש קודש של תבערת התלהבות התפלה, באמירת קדוש קדוש קדוש, עד שהאב לא נזקק כלל להעיר להם על כך [ואולי זה פונת המדרש "אמרו לו, מה ראית שהגבהת קולך?" – שהפונה לשאלת

לאחר ההוראה לעשות ארון, שבו ינחו הלוחות, באה הצווי (כה, יח) "ועשית שנים כרבים זהב" וגו'. הכרובים הנחו על הארון שבו היו הלוחות. כרובים נזכרו גם ב"מרכבה הקדושה" שראה יחזקאל (ראה יחזקאל ה ועוד) השוכנים על ראש "חיות המרכבה". השראת שכינה מתקשרת עם הכרובים – "יושב הכרובים" (עין שמו"ב וב, מ"ב יט, טו ועוד). משם נשמע הקול למשה רבינו עליו השלום (עין במדבר ז, פט). ובאשר לדמות הכרובים שבמקדש, פרש רש"י בפ"ר שנתנו "כרבים - דמות פרוץ תינוק להם". מאידך, לצד המשמעויות הנשגבות שבמלת "כרובים", הנה המילה "כרובים" מופיעה במקום נוסף בתורה, בהקשר אחר ושונה לגמרי; כאשר גרש אדם הראשון מגן ערן עקב חטא עץ הדעת. ושם נאמר (בראשית ג, כד) "ויגרש את האדם וישפן מקדם לגן עדן את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים", ושם פרש רש"י "את הכרובים - מלאכי חבלה".

בעלי המוסר [מוכא משם רבי מאיר שפירא מלבלין, ומשם רבי משה מרדכי עפשטיין ועוד] דורשים את הענין כמין חמר לעצוב חיי בני הנער, שאותם היושבים בבית השם - בכתי פנסיות ובכתי מדרשות, יכולים להתעלות כמלאכים קדושים, ככרובים מהיותם "מרכבה לשכינה" שמהם יצא קול השם יתברך - תורתו והוראותיו לעולם. ואלו אותם בני נער, ששימו פניהם לחיי החולין שבחוץ, עלולים להתדרדר לפנים של מלאכי חבלה...

## הנמה אישית בבית הננסת

וכדי שקדשת המקום תשפיע על הילד, יש להזהר מהמרחיקים לזה. מהם, נזכיר תחלה את הזהירות בשמירת כבוד בית השם, שפכל שהמקום מכבד בעיני הבאים בשעריו כך עשויים הם להיות כלי לקבלת אורו. ואלו העלמת עין מחנוך לזה, נראה בית הננסת ובית המדרש כמו החוץ... ועלולים להפסיד את השפעת הקדשה. בטוי לזה נתן ללמד מב' עבודות המופיעות במדרש פרשת במדבר (במדבר רבה ד, ט) אליהו אומר (תנא דבי אליהו רבה פרק יג), כל המרבה כבוד שמים וממעט כבוד עצמו, כבוד שמים מתרבה וכבודו מתרבה, וכל הממעט כבוד שמים ומרבה כבוד עצמו, כבוד שמים במקומו וכבודו מתמעט. מעשה באיש אחד שהיה עומד בבית הננסת ובנו עומד כנגדו, וכל העם עונים אחר העובר לפני המכה הללויה, ובנו עונה דברים של

היתה מספיקה דיו, היה עושה זאת, אחרת גורלו היה כגורל האב הראשון... אך הכל מתחיל בדגמה האישית.

ומספרים על ה"חזון איש" וצ"ל שפעם ראה אב סוטר בפרצופו של בנו על שדבר בבית הכנסת. פנה ה"חזון איש" ואמר לאב, כעת בנך למד ב' למודים - לאבא מתר לדבר בבית הכנסת ואלו הבן אינו רשאי לזה... ודבר נוסף, שהדרך לפטר בעיות היא בסטירה לפרצופו...

הנה פי פן, המקום מוכן להשראת קדשה ולהתעלות, ויחד עם זאת יש להכין את עצמו לקבלת השפע והאור.

### חננה נכון במקום הנכון

נציין דבר נוסף שיש לתת עליו את הדעת, היא השפעת המבקר השונים בבית הכנסת, שבהם יתכנו גם כאלו שאינם נוהגים פיאות והשפעתם על הילד עלולה לקלקל את קבלת השפע וההתעלות. ואין מדבר רק על בריות לא הגונות, אלא יתכן שההורים והמחנכים שתפס לעצוב דמותו השלילית בלא מודע ואפילו מתוך פנה טובה. נקח לדוגמה את המנהג להשליך ספריות בעתות שמחה. על פניו נראה שהוא חובב מצוה והגדלת השמחה (וייתכן שיש סמך לזה מלשון

המשנה לענין השמחה בבית המקדש בנטילת ארבעת המינים (עין ספר פרק ד משנה ד). אמנם גם שם, כאשר ראו שהדברים מגיעים לידי סכנה, נמנעו מפרך]. פן הדבר גם על ההורים לשים לב בנהג זה, האם רמת השמחה אינה עוברת את גבול "הטעם הטוב" - קנאה ושאנא ותחרות בין הילדים? [ואמנם כך חשש הגרי"ש קורח וצ"ל, רבה של בני ברק, שאמר "הנהג לזרק ספריות על החתן אינו מנהג יפה, זה מחנך את הילדים לרעבתנות ולפראות ולכל דאליים גבר" ואם רוצים, יכולים לחלק בלי לזרק". עד כאן לשונו. תשוח"ח לנכדו רבי אוריאל צדוק שליט"א ששלח לנו את תמליל דברי זקנו מתוך הקלטה]. וכהנה דגמאות נוספות.

דעת לנכון נקל שהמונע את החניך משמחה זו מטעמים כאלו ואחרים, אינו חכם ואינו צודק. יש לקחת בחשבון שפעמים זו הסבה שהילד מגיע לבית הכנסת - "בשפת קודש יזרקו ספריות"... והמונע את אסוף הספריות מבנו, מונע ממנו את האהבה לבית השם... אהבה שאמנם תלויה בדבר, אך "מתוך שלא לשמה יבוא לשמה" (ועין רמב"ם פירוש המשניות למסכת סנהדרין פרק י משנה א) ואין המקום כאן להרחיב בנוגע שעושים הורים לילדיהם בפעולות המרחיקות מהם את ילדותם או את חבריהם...

לעצמת זה, הורים חכמים ישפילו לעשות אם יתנו ביד ילדיהם שקית ממתקים לחלק לחבריהם. בכך ירויחו בפלים: הממתקים כבר לא יהיו סבה לבזות את עצמו בזריקה לארץ, שהרי הם לפניו ובהשג יד... והם נתנו לו בזכות שבא לבית הכנסת, כך שהשיבה בבית הכנסת היא סבה לקבלת ספריות... ובעקרו, הילד יתחנך להיות מהנותנים ולא מהלוקחים. גם, הנהגה זו תסיף ותרבה עליו רעים. ופעלות כאלו הם בבחינת (קהלת יא, א) "שלח לחמך על פני המים פי כרב הימים תמצאנו". וכן בכל תופעה שמתרחשת בבית הכנסת, נדרשת חכמה ושום שכל בדרך ההתמודדות, יחד עם תפלה להשם יתברך להנחותם בדרך הנכונה.

וביום פקידת השנה, נכור אפוד ותשתוחח נפשי עלי, את זהירותה הגדולה של אמא עליה השלום מכבוד בית השם, שלא לדבר בו דברי חלין. ויהיו הדברים והתועלת מהם לעלוי נשמת מרת אמי שושנה בת טובה עליה השלום הכ"מ, רוח השם תניחנה בגן עדן עם שאר מנוחי ישראל. אמן פן יהי רצון.

משיחות המגידים שליט"א

הגיש משה אליהו ש. (טל' 050.4125671)

שבת שלום ומברך

### הבהרה

בשבוע שעבר הבאנו סגולה שגולתה לנו - לעשות כרזה ולכתב את המלים: משנכנס אדר מרבין בשמחה וגם את המלים: מזל אדר דגים ולציר דגים, לתלות במקום מרכזי בבית. באשר להמשך הדברים (להשים אותו על האמה על אמה שממשיכים זכר לחרוב) העיר לנו תלמיד חכם חשוב שליט"א שיש לעין אם התר הדבר משום שמחת חדש אדר לכסות את ה"אמה על אמה" [לא מצאנו המקור ברבי חיים פלאג' ונשמח לשמוע] לכן [מעין 'תשובת המשקל'...] ראינו להביא במדור הסגולות, במעלת ה"אמה על אמה" זכר לחרוב, שהעושה זאת כדרישת ההלכה ללא פשרות זוכה לשמירה בבית, על דרך שכתב רבי חיים פלאג' משם אביו, שבדוק אצלו דכל בית שיש בו אמה על אמה כהלכתו (ראה למקו) אותו הבית נכון עד העולם וכל הדרים עליה

## סגולה

### סגולות לעם סגולה • ישועות לעם נושע ברה'

#### סגולה לשמירת קיום הבית

כתב הגר"ח פלאג' ב"מועד לכל חי" (סימן י אות צה) "כמו צער בנפשי על פמה בתי ישראל דאין להם ציון פראוי זכר לחרוב בית המקדש, דצריך אמה על אמה נגד הפתח בלא סיד, ועושים בזה תרתי לרעיותא פחות משיעורא וגם טחין אותו במראה גון שחור צח ואדרכתא הוא מכלל יפי, ואין בזה זכר לחרוב, ואני שומעתי מפומיה דאבא מארי הרב אביר יעקב זכרוננו לברכה, דאמר אלי דתיה בדיק אצלו דכל בית דאית ביה אמה על אמה פשיעור נגד הפתח פדינו, ומראה הלכנים נראה משיט, אז אותו הבית נכון עד העולם וכל הדרים עליה, וזה דרבו דרך הקדש דלבית שהיה נכנס להיות מסתפל באמת הכנין זכר לחרוב, אם היה עשוי פדינו, ואם לא היה גוער לבעל הבית מדוע ככה עשית, והיה מפציר בו עד שהיה מתקנו, והרב סבא יקורא ראשון לציון כמותהרי"ט דאנון זכרוננו לברכה בספרו הנכבד כבוד יום טוב (דף יח ע"ד), עלה ונסתפק דאם הוא יותר מאמה אי אהני אף שלא כנגד הפתח, ועין שם, ועין בספר משבצות זהב סימן תקס דכתב דיש שני פרושים בזה דנגד הפתח, ועין שם בחלק אשל אברהם, ובחמד משה, ולבוש, ומגן אברהם, ויד אהרן, ומאמר מרדכי, ומחצית השקל, ואדני פו, ומשקא דרבנותא, ונהר שלום, ועין שם.

בספר "ואין כמו כושול" (חלק י, פרק ו' - עשית זכר לחרוב, אות ג' הערה 3) הביא מעשה משם ספר "אמרות חכמה" (ויקרא עמוד קצט) שהצדיק רבי הלל ליכמן שטיין מקלמניא, היה רגיל לנסע לערים והעירות של ישראל, כדי להוכיח את העם. פעם אחת בא לצאנו, והגאון הקדוש רבי חיים מצאנז בפדו הרבה, והשתעשע עמו בדברי תורה וחסידות. בהקשר הדברים אמר לו רבי חיים מצאנז: כבודו מוכיח את כל העולם, למה לא יגיד גם לי מוסר?! השיבו רבי הלל: באמת אני תמה על רבינו שאין בניתו שיויר של אמה על אמה זכר לחרוב. מיד צוה רבי חיים להביא לו סלם, עלה בעצמו על הסלם, וציון מקום אמה על אמה כנגד הפתח, נטל סבין וגרד את כל הצבע שבאותו מקום. משנמר את מלאכתו, אמר לרבי הלל "וישר בוח". זיע"א.

### הפנים והפנים

בשבוע שעבר הבאנו שהפנים נקראו כה, להיותם האבר הראשי באדם לעשות בו כל פניותיו. עוד מסבירים, שהפנים קרויים כה, משום שהם עשויות לחשוף את פנימיות האדם, את המתחולל בלבו.

[אמנם לחלופין, העמדת פנים עשויה לתעתע במתבונן ולהסתיר את פנותיו ומחשבתו, אך צדיקים שהפירו בהכמת הפרצוף, להם היו סימנים שלא היה נתן לכסותם... (עין זהר הקדוש פרשת אחרי עה ע"ב), עם זאת גם הם לא תמיד יכולים לשפוט לגמרי את האדם על פי סימנים ורוחניים שמופיעים בפני הזולת. ובכל זאת, הבורא ית"ש נתן להם לראות סימנים אלו, כדי לידע את האדם על מצבו. ובסימני עברה, להודיע לאדם מה עליו לתקן. וגם בשבך תקן. בראיתם יפעלו להסיר ממנו את רשם העברה (עין זהר הקדוש שם וכפי ששמע מהמעשה המובא שם)].

וגבר חסדו של הבורא ית"ש, שעל ידי מראה הפנים נתן לחשוף את מצבו הרפואי של האדם; לדגמה, פנים שלפתע מתעוותות עלולות להצביע על סכון לשבץ ול"ארוע מחי". במצב זה יש להבהילו מיד למרפזי הרפואה, ולהצילו מבעוד מועד.

ויהי רצון מלפני ה' אלקינו, שלא נדע שד ושבר בגבולנו, ואך טוב וחסד ירדפו אותנו, כל ימי חינו.